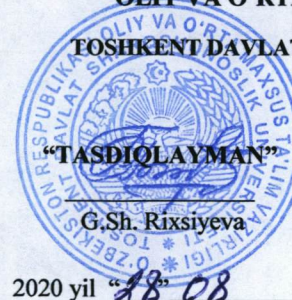

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi: № BD-5120300
2020 yil 19 08

O'RGANILAYOTGAN MAMLUKAT TARIXI
(TURKIYA)

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	120000 – Gumanitar fanlar
Ta'lim yo'nalishlari:	5120100 – Filologiya va tillarni o'qitish (sharq tillari) 5120200 – Tarjima nazariyasi va amaliyoti (sharq tillari)

Toshkent - 2020

	2020 yil "25" OB dagi 452 sonli buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.
8.	Fan/modul uchun mas'ullar: D.S. Salayev - TDSHU, "Turkiy xalqlar tarixi, madaniyati, siyosati va iqtisodiyoti" kafedrasini mudiri Z.M. Qodirov - TDSHU, "Turkiy xalqlar tarixi, madaniyati, siyosati va iqtisodiyoti" kafedrasini katta o'qituvchisi
9.	Taqrizchilar: I.M. Shamsiyeva - TDSHU, "Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi" kafedrasini dotsenti, tarix fanlari nomzodi D.J. Urakov - O'zMU "Jahon tarixi" kafedrasini mudiri, tarix fanlari nomzodi, dotsent (turdosh OTM).

OBTS

	• taqdimotlar qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlari hamda axborot manbalari Asosiy adabiyotlar 1. N.A.Abdullayev, Z.M.Qodirov, X.X.Hamidov, Sh.Ikromov. Turkiya tarixi (o'quv qo'llanma). - T.: TDSHI, 2018. 2. Alı Sevim, Erdoğan Merçıl. Selçuklu devletleri tarihi: siyaset, teşkilat ve kültür. – Ankara: Türk tarih kurumu basımevi, 1995. - S. 631 3. Feridun M. Emecen. Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300-1600). – Istanbul: Ayhan matbaasi, 2015. S. 489 4. Киреев Н.Г. История Турции XX век. - Москва: ИВ РАН: Крафт+, 2007. - 608 с. 5. Tufan Gündüz. Osmanlı Tarihi El kitabı. – Ankara.-2012. S. 648 Qo'shimcha adabiyotlar 1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2016.- 56 б. 2. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан қурамыз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. - 488 б. 3. Р.Льюис. Османская Турция. Быт, религия, культура / Пер. с англ. Л.А. Игоревского. – М.: ЗАО Центр-полиграф, 2004. - 239 с. 4. Enver Behnan Şapolyo. Osmanli Sultanlari Tarihi. – Istanbul, 1961. S. 510 5. Stanford Shaw. History of the Ottoman empire and modern Turkey. – New York, Cambridge University Press, 2002. – 367 p. 6. Osmanli Imparatorluğu Tarihi. E-kitap/http://ayrac.org Axborot manbalari 1. https://www.history.ru 2. https://turuz.com 3. https://www.ttk.gov.tr 4. https://www.academia.edu
7.	Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2020 yil "25.08" dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
IMT229	2020-2021	2-3	4-5	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek/rus		4-4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Turkiya)	120	150	270
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Turkiya tarixi) fanining nazariy va amaliy asoslari, Turkiya tarixini davrlashtirishning asosiy tamoyillari, Kichik Osiyo hududida turkiylarning paydo bo'lishi va ushbu mintaqada turkiy davlatlar tashkil etilishidan boshlab muhim tarixiy davrni yoritishga oid bir qator masalalarni, Kichik Osiyo hududidagi etno-madaniy jarayonlar, ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar, moddiy madaniyat xususiyatlarini o'rgatish hamda ularda xolisona ilmiy dunyo qarashni, ko'nikma va malaka hosil qilishdan iborat. Fanning vazifasi - turk tarixining kelib chiqishini aniqlash va turk etnosining paydo bo'lish bosqichlarini (miloddan avvalgi I ming yillik - X asr) kuzatish; mamlakat tarixining Saljuqiylar (XI-XIII asrlar), Usmoniylar (XIV-XX asr boshi) va Turkiya Respublikasi davridagi iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy jarayonlar, turk jamiyatining evolyutsion xususiyatlarini ochib berish; Usmoniylar hokimiyatining xorijiy mamlakatlar bilan munosabatlarini ko'rib chiqish; talabalarda Turkiya tarixiga yagona jarayon sifatida qarashlarini shakllantirish, etno-konfessiyaviy institutlarning, shuningdek, ularning etnik-madaniy xususiyatlarini chuqur bilish asosida xorijiy Osiyo, bu holda turk, diasporalarning tarixiy rivojlanishini tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga ko'maklashish, Usmoniylar imperiyasi va Turkiya respublikasining tarixiy retrospektiv va zamonaviy Yevropa va Osiyodagi o'rni aniqlash kabi masalalarni ochib berish. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: MODUL I. (Qadimgi va o'rta asrlar) 1-mavzu. O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Turkiya tarixi) faniga kirish Fanning maqsadi va vazifalari, o'tiladigan mavzularga tuzilmaviy mantiqiy chizma asosida tushuncha berish, Turkiya tarixini davrlashtirish			

masalalari, Turkiya tarixi tarixshunosligi, Turkiyaning tarixiy rivojlanishidagi umumiy va o'ziga xos muammolari, Hozirgi Turkiya Respublikasining umumiy xususiyatlari, turli davrlardagi Turkiyaning geografik chegaralari, Turkiyaning dunyo madaniyatiga qo'shgan hissasi.

2-mavzu. Qadimgi turklar (mil. av. I-ming yillik - XI asr)

Dastlabki ko'chmanchi qabilalar va ularning Yevrosiyo etnik tarixidagi o'rni. Qadimgi turklar: etnik tarixining kelib chiqishi va asosiy bosqichlari. Ko'chmanchilikning paydo bo'lishi antik davrning iqtisodiy tarixidagi yangi bosqichdir. Birinchi Buyuk xalqlarning ko'chishi. Yevrosiyoda hind-yevropa tillarining tarqalishi. Miloddan avvalgi I-ming yillikning ikkinchi yarmida Yevrosiyoda yirik ko'chmanchilikning shakllanishi. Qadimgi turklar haqidagi Xitoy va Vizantiya manbalari. O'rxun-Enasoy yozuvlari va "O'g'uznoma" qadimgi turklar tarixini o'rganish manbalari sifatida. "Turk" etnonimining kelib chiqishi. Qadimgi turkiy xalqlarning shakllanishi va uning etnik tarixining asosiy bosqichlari. Turkiyzabon qabilalar yashagan hududlar va ilk feodal O'guz davlatining tashkil topishi.

3-mavzu. Kichik Osiyo turklari XI - XIII asrning birinchi yarmida.

Kichik Osiyo hududiga turkiylarning kirib kelishi. Sharqiy Rim (Vizantiya) imperiyasining Kichik Osiyodagi viloyatlarini turkiylar tomonidan mustamlaka qilishning boshlanishi. Turklar tomonidan islom dinini qabul qilinishi va yoyilishi. Buyuk Saljuqiylar davlati va ko'chmanchi turkiy qabilalarning Kichik Osiyoga ommaviy bosqini. XI-XII asrlarda Kichik Osiyo hududida birinchi turkiy davlat tuzilmalarining paydo bo'lishi. Rum Saljuqiylar davlatining tashkil topishi. Salibchilar bilan urushlar. Kichik Osiyo Saljuqiylari hukmronligi ostidagi Onadoli turk hukmdorlarining mulki.

4-mavzu. Kichik Osiyodagi Saljuqiylar davlati.

Rum Saljuqiylar davlatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Davlat tashkilotining xususiyatlari. Saljuqiylar jamiyatining madaniy va diniy hayoti. O'zaro urushlarning tugashi va markazlashgan Rum Saljuqiylar davlatining tashkil topishi. "Ijtimoiy islohot". Agrar siyosat. Kichik Osiyo shaharlari. Ijtimoiy-diniy birodarlik "Ahi". Saljuqiylar siyosiy tuzumining o'ziga xos xususiyatlari. Huquqiy va harbiy tizim. Ommaviy tartibsizliklar. 1239 yildagi Bobo Is'hoq qo'zg'oloni.

5-mavzu. XIII asrning 2-yarmida mo'g'ullar istilosi va Kichik Osiyoda Saljuqiylar davlatining inqirozi.

Kichik Osiyoda mo'g'ullar istilosi. Mo'g'ullar hukmronligi davrida Kichik Osiyo. Rum Saljuqiylar davlatining yemirilishi. 1243 yildagi Kosedag' jangi. Xulaguiylar davlatining shakllanishi (Elxoniylar). Mustamlakachilar siyosati. XIII asrning 60-70-yillarida mo'g'ullar va ularga

siyosiy institutlarning shakllanishi va faoliyatiga islomning ta'siri darajasi, Turkiya tarixining turli bosqichlarida uning asosiy parametrlari va yo'nalishlari, Turkiya tarixi bilan bog'liq bo'lgan muhim atamalarining ma'nosi, Turk tarixining muhim ijtimoiy-siyosiy voqealarining tarixiy kelib chiqishi va konteksti hamda ulardan ilmiy maqsadlarda foydalanish haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi;

- talaba tarixiy ma'lumotlarni ilmiylik, tarixiylik, xolislik asosida o'rganishi, internet ma'lumotlarini, Turkiya tarixining asosiy bosqichlari va huquqiy mazmunini tahlil qilish, mustaqil ravishda Turkiya tarixi bo'yicha adabiyot va manbalar bilan ishlash, Turkiyaning tarixiy rivojlanishining har bir bosqichidagi asosiy rivojlanish tendentsiyalarini tushuntirish, ichki va tashqi omillarni hisobga olgan holda turk siyosiy madaniyatining xususiyatlarini tushuntirish, Turkiyadagi ijtimoiy-siyosiy institutlarga islom omilining ta'sir o'tkazishi va uning darajasini tahlil qilish va aniqlash, Turkiya tarixining turli bosqichlarida uning asosiy parametrlari va yo'nalishlarini oqilona tahlil qilish, ko'rsatilgan atamalardan, shu jumladan ilmiy munozaralarda foydalanish, tarixiy va madaniy voqealarni tahlil qilish, Turkiya tarixiga oid manbalarni mustaqil tadqiq qilish va o'rganish *ko'nikmalariga ega bo'lishi*;
- Turkiya va boshqa mamlakatlarning tarixiy jarayonini tahlil qilish, mustaqil ishlash, Turkiya tarixiga oid masalalar bo'yicha ma'lumot izlash, Turkiya tarixini, uning tarixiy rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda batafsil tavsiflash, jahon tarixiy jarayoni kontekstida Turkiyaning tarixiy-huquqiy va rivojlanish tendentsiyalarini tahlil qilish va tushuntirish, ichki va tashqi omillarni hisobga olgan holda, tarixiy rivojlanishning turli bosqichlarida Turkiya tarixini tahlil qilish, Turkiyadagi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va huquqiy tizimlarning tarixiy xilma-xilligini hisobga olgan holda siyosiy madaniyat va mentalitetning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish, Turkiyaning tarixiy rivojlanishining turli bosqichlarida islom omili va uning turli xil ko'rinishlarini hisobga olgan holda tarixiy jarayonning asosiy yo'nalishlarini tushuntirish, Turkiya tarixi bo'yicha ilmiy adabiyotlar va manbalardan, shuningdek ularda mavjud bo'lgan atamalardan foydalanish, Turk tarixining asosiy parametrlari va tendentsiyalarini yoritish va tahlil qilish, Turkiya tarixining ijtimoiy-siyosiy voqealarini tahlil qilish, ilmiy tadqiqot institutlari fondlari materiallaridan foydalanish va amaliyotda qo'llash *malakalariga ega bo'lishi kerak*.

4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;

	5. Salib yurishlari davrida Kichik Osiyo. 6. Usmon beyligi va uning Kichik Osiyo beyliklari bilan munosabatlari. 7. Amir Temurning Kichik Osiyoga yurishi va uning tarixiy ahamiyati. 8. Sulton Mehmed II tomonidan Konstantinopolning bosib olinishi va uning tarixiy ahamiyati. 9. Usmoniylar imperiyasining Yevropadagi istilochilik yurishlari. 10. Usmoniylar imperiyasining Sharqdagi istilochilik yurishlari. 11. Usmoniylar imperiyasining davlat boshqaruv tizimi. 12. Usmoniylar imperiyasida sud-huquq tizimi. 13. Usmoniylar imperiyasida yer egaligi tizimi. 14. Usmoniylar imperiyasida ta'lim tizimi. 15. Usmoniylar imperiyasida harbiy boshqaruv tizimi. 16. Usmoniylar imperiyasida yanicharlar korpusi va uning faoliyati. 17. Usmoniylar imperiyasida islohotchilik harakatlari. 18. Tanzimat davri va uning tarixiy ahamiyati. 19. Usmoniylar imperiyasining G'arb davlatlari yarim mustamlakasiga aylanishi. 20. Yangi Usmonlar jamiyati va uning faoliyati. 21. Yosh turklar inqilobi va uning tarixiy ahamiyati. 22. Mustafa kamol Otaturk va uning siyosiy faoliyati. 23. Turkiya Respublikasida ta'lim tizimi. 24. Turkiya Respublikasi ijtimoiy-siyosiy hayotida islom omili. 25. Turkiya Respublikasi ijtimoiy-siyosiy hayotida harbiylar omili. 26. Turkiya Respublikasida ko'ppartiyaviylik tizimi va uning ijtimoiy-siyosiy hayotga ta'siri. 27. Turkiya Respublikasida sud-huquq tizimi. 28. Turkiya shaharlari va turizm salohiyati. 29. Turkiya Respublikasida ommaviy axborot vositalari. 30. Turk milliy bayramlari. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Turkiya tarixi) fanining maqsad va vazifalari, turk tarixining asosiy bosqichlari, Turkiyaning dunyo madaniyatiga qo'shgan hissassi mazmuni, insoniyat madaniyati tarixi kontekstida turkiy xalqlarning san'ati, madaniyati va urf-odatlar, Turkiya tarixiga oid asosiy manbalarning umumiy mazmuni, XI-asrdan to hozirgi kungacha bo'lgan Turkiyaning tarixiy rivojlanish tendensiyalari, Turkiya tarixining turli bosqichlarida uning shakllanishiga ta'sir ko'rsatgan ichki va tashqi omillarning asosiy mazmuni, Turkiyada tarixan rivojlangan ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va huquqiy tizimlarning o'ziga xos xususiyatlari, turklarning siyosiy madaniyati xususiyatlari va ularning mentaliteti, Turkiyada ijtimoiy va

	tobe bo'lgan saljuqiylar sultonlariga qarshi ommaviy xalq noroziliklari. Jimri boshchiligidagi 1277 yil qo'zg'oloni. Hulaguylar davlatidagi siyosiy inqiroz. Kichik Osiyoda saljuqiylarning tanazzulining kuchayishi. O'zaro ichki kurashlarning boshlanishi. Mahalliy aholining etnik, diniy va ijtimoiy bo'linishi jarayonlari. Mo'g'ullar va Saljuqiylardan deyarli mustaqil bo'lgan beyliklarning paydo bo'lishi. 6-mavzu. Mustaqil beyliklar davri. Rum Saljuqiylar davlatining inqirozi va birinchi beyliklarning paydo bo'lishi. Onadoli beyliklaridagi ijtimoiy-iqtisodiy va etno-madaniy jarayonlar. Yangi siyosiy birlashmalarning shakllanish jarayoni. Rum Saljuqiylar davlatining qulashi. Karamanli va Germiyon o'g'illarining Saljuqiylar mulki uchun kurashlari. XIV asrning 20-30-yillarida Egey amirliklarining paydo bo'lishi. Markaziy va Sharqiy Onadoli beyliklarining shakllanishi. Agrar munosabatlar. Qishloq aholisining ijtimoiy guruhlar. Beyliklarning savdo aloqalari. Kichik Osiyo shaharlari. Mahalliy yunon va arman aholisini islamlashtirish va turklashtirish jarayonlari. Usmonli turk tilidagi adabiy va ilmiy asarlarning paydo bo'lishi. Turk madaniyatining paydo bo'lishi turklarning etnogenez jarayonidagi eng muhim tarkibiy qism. 7-mavzu. Usmoniylar davlatining tashkil topishi. Usmon beyligining tashkil topishi. Usmoniylarning Janubi-Sharqiy Yevropadagi mustamlakachilik siyosati. Usmoniylar davlatining feodal munosabatlari, davlat tuzilishi va ijtimoiy tuzilishi. Usmoniylar beyligining shakllanishi, mustahkamlanishi va yuksalishi omillari. Usmoniy turklarning Kichik Osiyoning Vizantiya hududlariga qarshi bosqinchilik harakatlari. Bolqonda Usmoniylar harbiy operatsiyalari. 1396 yildagi Yevropa feodallarining Kichik Osiyoga qilgan yurishlari. G'arbiy va Markaziy Onadolidagi Usmoniy fathlari. Usmoniylar davlatining ichki tuzilishining evolyutsiyasi. Davlat boshqaruvining harbiy-ma'muriy va harbiy-hududiy tashkiloti. Sipohiylar (timor) tizimining shakllanishi. Feodal yer egaligining shakllari. Dehqonlarning ahvoli. Usmoniylar davlatining ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayotida shaharlarning roli. Xorijiy tarixshunoslikda turk xalqining shakllanishi muammolari. 8-mavzu. XV asrning birinchi yarmida Usmoniylar davlati. Amir Temurning Kichik Osiyoga yurishi va Usmoniylarning hokimiyat uchun sulolaviy kurashi. 1415-1416 yillarda Usmoniylar jamiyatidagi ijtimoiy-sinfy nizolar. Turklarning Janubi-Sharqiy Yevropadagi mustamlakachiligi. Usmoniylar ijtimoiy-siyosiy tizimining asosiy xususiyatlari. Kichik Osiyoga Amir Temur qo'shinlarining bostirib kirishi. Anqara jangi va Sulton Boyazid I armiyasining mag'lubiyati (1402 yil iyul). Usmoniylar mulklarining siyosiy parchalanishi. 1413 yildagi o'zaro ichki urushlar va Sulton Mehmed I.ning hokimiyatga kelishi. Usmoniylar
--	---

davlatining XV asrning birinchi yarmidagi iqtisodiy va siyosiy holati. Feodal munosabatlar va xalq ommasining ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli. 1415-1416 yillardagi shayx Badriddin Simaviy boshchiligida dehqonlarning feodallarga qarshi harakatlari. Vatikan tashabbusi bilan salib yurishlari. Salibchilarni 1444 yil 10-noyabrda Varna yaqinida sulton Murod II qo'shinidan mag'lubiyatga uchrashi. XV asrning birinchi yarmida Usmoniylar ijtimoiy va siyosiy tizimining asosiy xususiyatlari. Sipohiylar (timor) tizimining o'rnatilishi va Usmoniylar hukmron jamiyatida ikkita asosiy guruhning shakllanishi. Harbiy o'zgarishlar. Harbiy qoziaskar institutining paydo bo'lishi. Shayxulislom lavozimining joriy etilishi.

9-mavzu. Sultonlikdan imperiyaga (XV asrning ikkinchi yarmi).

Konstantinopolning qulashi va Mehmed II ning Janubi-Sharqiy Yevropa va Kichik Osiyodagi istilolari. Usmoniylar fathlari va uning turk xalqi etno-demografik holatiga ta'siri. Usmoniylar jamiyatining ijtimoiy-iqtisodiy tuzilishi va davlat boshqaruv tizimi. Rossiya-Turkiya diplomatik munosabatlarining boshlanishi. Usmoniylar tomonidan Konstantinopolni egallanishi, uni Istanbul deb nomlanishi va Sulton qarorgohini bu yerga ko'chirish (1453). "Usmoniylar imperiyasi" atamasining manbalarda qayd etilishi, Yevropa va islom dunyosida Usmoniy hukmdorlarining imperiya hukmdori sifatida tan olinishi (Qaysari Rum - Rim imperatori). Venetsiya va Genuya respublikalari bilan urushlar (1463-1479). Turklarning Kichik Osiyodagi yangi hududiy istilolari. Mehmed II ning ichki siyosati. Turklarning Bolqondagi mustamlakasi va aholisining bir qismini islomlashtirish. Turk xalqining shakllanishi. Feodal munosabatlarning rivojlanishi va ularni qonuniylashtirilishi. "Qonunnoma" qonunlar to'plami. Harbiy-ma'muriy, moliyaviy va sud-diniy tizimlar. Agrar islohotlar. Turk shaharlari va madaniyati. Usmoniylar imperiyasining tashqi siyosati.

10-mavzu. XVI asrda Usmoniylar imperiyasining mustamlakachilik siyosati.

Usmoniylarning Sharqqa yurishlari. Turklarning Sharqiy Yevropadagi yurishlari. Turklarning Markaziy va G'arbiy Yevropa davlatlari bilan urushlari. Usmoniylarning Safaviylar davlati bilan olib borgan urushlari. Armaniston, Kurdiston va Mesopotamiyaning Usmoniylar imperiyasiga qo'shilishi. G'arbiy Osiyo va Arabistondagi istilochilik yurishlari. Misr (1517), Jazoir (1533), Tripoli (1551) va Tunisni (1574) bosib olinishi. Quyi Volga mintaqasida turk-tatar istilolari. Qrim tatarlarining Rossiya yerlariga hujumi. Astraxan yaqinida Usmoniylar qo'shinining mag'lubiyatga uchrashi (1596) va Moskva yaqinida Qrim qo'shinining mag'lubiyatga uchrashi (1572). Sulton Murod III (1592) tomonidan Qora dengizning barcha xorijiy kemalarga yopilishi. Sulton Sulaymon I ning O'rta yer dengizidagi harbiy yutuqlari. Ispaniya-Venetsiya flotining yo'q qilinishi (1538) va Jazoir sohilida Ispaniya flotining tor-mor etilishi (1541). Turklarning portugallar tomonidan Hind

12. Usmoniylar imperiyasi inqirozining boshlanishi (XVI-asr oxiri - XVII-asr boshlari).

13. XVII-asrda Usmoniylar imperiyasida ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayot.

14. Usmoniylar imperiyasining zaiflashuvi (XVII asr oxiri-XVIII asr birinchi yarmi).

15. Usmoniylar imperiyasining inqirozi (XVIII asr ikkinchi yarmi).

MODUL II. (Yangi va eng yangi davr)

1. Usmoniylar imperiyasi inqirozining kuchayishi va Tanzimat davri.

2. XIX asrdagi rus-turk urushlari va Usmoniylar imperiyasining xalqaro maydondagi mavqeining zaiflashuvi.

3. Yosh turklar harakati va hukumati.

4. Usmoniylar imperiyasining I jahon urushidagi ishtiroki.

5. I jahon urushi yakunlari va Turkiya mustaqilligi uchun kurash.

6. Mustaqil Turkiya Respublikasining tashkil topishi va Kamolchilik.

7. Mustafa Kamol Otaturk prezidentligi davrida Turkiya.

8. Turkiyaning II jahon urushidagi ishtiroki va uning oqibatlari.

9. Turkiya Demokratik partiya hukmronligi davrida (1950-1960).

10. 1960 yillarda Turkiyadagi ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayot.

11. 1970 yillarda Turkiyadagi ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayot.

12. 1980 yillarda Turkiyadagi ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayot.

13. 1990 yillarda Turkiyadagi ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayot.

14. 2000 yillarda Turkiyadagi ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayot.

15. Rajab Toyyib Erdog'an prezidentligi davrida Turkiya Respublikasining ichki va tashqi siyosati.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Turkiya tarixiga oid adabiyotlar tahlili.

2. Kichik Osiyo hududidagi qadimgi davlatlar (Xett, Frigiya va Lidiya).

3. Kichik Osiyo Vizantiya imperiyasi hukmronligi davrida.

4. Saljuqiylar hukmronligi davrida ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayot.

hukumatni shakllantirishi. AKPning hukumat dasturi.

2002-2004 yillardagi konstitutsion o'zgartishlar to'plami. Harbiylarning Turkiya siyosiy tizimidagi rolining pasayishi. Milliy xavfsizlik kengashining vakolatlarini cheklash. Davlat xavfsizlik sudlarini tugatish. AKPning "laitsizm-laiklik" tamoyili talqini. AKPning Milliy masaladagi siyosati.

2007 yilda AKP hukumatining inqirozi, A.Gulning Turkiya Respublikasi prezidentligiga saylana olmaganligi. 2007 yilda muddatidan oldin o'kazilgan parlament saylovlari. AKPning yangi g'alabasi va A. Gulning Turkiya Respublikasi prezidenti etib saylanishi. AKP hukmronligi davrida boshqa siyosiy partiyalarning faoliyati.

15-mavzu. Rajab Toyyib Erdog'an prezidentligi davrida Turkiya.

2014 yil saylovlari va Rajab Toyyib Erdog'anning prezidentlikka saylanishi. Rajab Toyyib Erdog'anning mamlakat iqtisodiyotini modernizatsiya qilish, aholi ijtimoiy-siyosiy hayotini liberallashtirish borasidagi islohotlari. Turkiya va Yevropa Ittifoqi. Turkiyada davlat to'ntarishiga urinish (2016 yil 15 iyul). Turkiya konstitutsiyasiga o'zgartirish bo'yicha o'tkazilgan referendum natijalari (2017 y.). Turkiyada parlamentar boshqaruv shaklidan prezidentlik boshqaruv shakliga o'tilishi. 2018 yildagi prezidentlik saylovi va Rajab Toyyib Erdog'anning qayta saylanishi. Turkiyaning Yaqin Sharq va Shimoliy Afrikadagi siyosati. Kurdlar muammosi. O'zbekiston-Turkiya munosabatlari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

MODUL I. (Qadimgi va o'rta asrlar)

1. Turkiyaning jahon tarixida tutgan o'rni.
2. Mil. av. I-ming yillik - XI asrlarda Kichik Osiyodagi etnomadaniy jarayonlar.
3. Kichik Osiyo Vizantiya imperiyasi hukmronligi davrida.
4. Rum Saljuqiylar davlatining tashkil topishi va rivojlanishi.
5. Rum Saljuqiylar davlatining tanazzuli va mo'g'ullar istilosi.
6. Mustaqil beyliklar davrida Kichik Osiyodagi ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayot.
7. Usmon beyligi va uning markazlashgan davlat tuzish yo'lidagi kurashlari.
8. XV asrning birinchi yarmida Usmoniylar davlatidagi ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayot.
9. Usmoniylar davlatining imperiyaga aylanishi va xalqaro maydondagi mavqeining kuchayishi.
10. Usmoniylar imperiyasining XVI asrdagi istilochilik yurishlari.
11. XVI asrda Usmoniylar imperiyasining ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy taraqqiyoti.

okeanida mag'lub etilishi (1538, 1550, 1552 va 1554). Moxachdagi jang (1526) va Vengriya poytaxti - Buda shahrini sulton qo'shinlari tomonidan egallanishi. Lepanto (1571) dengiz jangi va Muqaddas Liga eskadroni bilan birlashtirilgan Usmoniylar flotining mag'lubiyati. Turklarning G'arbdagi muvaffaqiyatsizligi. Turk-Fransiya diplomatik aloqalarining o'rnatilishi (1534) va Avstriya Gabsburglariga qarshi Parij va Istanbulning birgalikdagi harakatlari. 1569 yilgi Usmoniylar imperiyasi hududida fransuz savdogarlariga imtiyozlar berish to'g'risidagi kapitulyatsiya. Ingliz Levant kompaniyasining Yaqin Sharqda savdo qilish huquqi (1580). Rossiya-Turkiya munosabatlari.

11-mavzu. XVI asrda Usmoniylar imperiyasining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy tuzilishi.

Usmoniylar davlat hokimiyati va boshqaruv institutlari. Usmoniylarda hokimiyatni meros qilib olish masalasi. Usmoniylar jamiyatining ijtimoiy tuzilishi. Ommaviy g'alayonlar va qo'zg'olonlar. XVI asrda Usmonli-turk jamiyatining iqtisodiy va ijtimoiy-siyosiy hayotining xususiyatlari. Feodal qonunchilik va mulkchilik tizimi. Musulmon bo'lmagan aholining ahvoli. Xo'jalik hayoti. Agrar munosabatlar. Shaharlar, sanoat, hunarmandchilik va savdoning rivojlanishi. Usmoniylar jamiyatining feodallashuvi va aksil Usmoniy kayfiyatining namoyon bo'lishi. 1513 yilda Onadolida shialarning qirg'in qilinishi. 1518-1519 va 1526-1527 yillarda Markaziy va Sharqiy Kichik Osiyodagi turklar va kurdlarning aksil-Usmonli va feodallarga qarshi qo'zg'olonlari. Gayduklar harakati - Bolqon xalqlarining aksil-Usmoniy va aksil-feodal kurashi sifatida.

12-mavzu. Usmoniylar imperiyasi inqirozining boshlanishi (XVI-asr oxiri - XVII-asr boshlari).

Usmoniylar imperiyasining iqtisodiy tanazzuli. Usmonli harbiy-feodal davlatining siyosiy inqirozi. "Jaloliylar g'alayoni". Usmonlarning Eron va Yevropadagi urushlari. Usmoniylar imperiyasining iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy hayot sohasidagi inqirozining asosiy belgilari. Sipohiylar tizimining barbod bo'lish sabablari. "Narxlar inqilobi" va uning imperiya iqtisodiyotiga ta'siri. Hukumat inqirozi. Markaziy hokimiyatning zaiflashishi, viloyatlar va vassal davlatlardagi markazdan qochish tendensiyalarining kuchayishi. Anarxiya va anarxiya muhiti. 1576-1590 yillarda Murod III ning Safaviylar Eroniga qarshi urushi va 1612-1639 yillardagi Eron-Turkiya mojarolari. 1592-1605 yillarda Turkiyaning Avstriyaga qarshi urushi. 1621 yildagi Xatin jangi. Rossiya-Turkiya munosabatlari.

13-mavzu. XVII-asrda Usmoniylar imperiyasi.

Usmoniylar davlatining siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy muammolari. XVII asrning ikkinchi yarmida Usmoniylar imperiyasining xalqaro munosabatlari. Usmoniylar jamiyatining madaniy va ma'naviy hayoti. Usmoniylar

jamiyatining siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy inqirozining asosiy jihatlar. Harbiy-feodal tizim inqirozi. Turk shaharlarining turg'unlik va tanazzuli belgilari. Shahar quyi tabaqalari va dehqonlarning qo'zg'oloni. Bolqon, arab viloyatlari va Kavkazda turklar zulmiga qarshi kurash. Buyuk vazir Ko'pruluning ichki siyosati va islohotlari. Turkiyaning Yevropa va Kavkazdagi bosqinchilik urushlari. Turk madaniyatining pasayishi. Saroy she'riyatining vakili Ahmad Nadim. Alovuddin Sobit ijodi. Naim, Mehmed Rashid, Chelebi-zoda Asim, Ahmad Rasmi tarixiy yilnomalari. Xalq san'ati: hikoyachilar - maddoxlar va soyalar xalq teatri – qorako'z.

14-mavzu. XVII asr oxiri – XVIII asr birinchi yarmida Usmoniylar imperiyasi.

Turklarning Vena yaqinidagi mag'lubiyati (1683) va uning imperiya uchun oqibatlar. 1699 yilgi Karlovcha shartnomalari va 1700 yilgi Konstantinopol shartnomasi. Imperiya harbiy kuchining zaiflashishi. Harbiy tizimning inqirozi va Usmoniylar hukumatining inqirozga qarshi urinishlari. XVII-asrning ikkinchi yarmidan Usmoniylar imperiyasining ichki va xalqaro mavqeining yomonlashuvi. Usmoniy turklarning harbiy muvaffaqiyatsizliklari va uning asosiy sabablari. Usmoniylarga qarshi xalq noroziligining kuchaytirish. Patron Xalil boshchiligidagi qo'zg'olon (1730).

15-mavzu. XVIII asr ikkinchi yarmida Usmoniylar davlati.

Harbiy-len tizimining barbod bo'lishi. Turkiya iqtisodiyotidagi inqiroz. Armiya va flotdagi tartibsizliklar. Madaniyatning pasayishi. Turkiya tashqi siyosatida tajovuzkorlikning kuchayishi. 1768-1781 yillarda Rossiya va Turkiya o'rtasidagi urushlar. Kichik-Qaynarcha va Yassi tinchlik shartnomalari. Turkiyaning Yevropa davlatlariga iqtisodiy va siyosiy qaramligining boshlanishi.

MODUL II. (Yangi va eng yangi davr)

1-mavzu. Usmoniylar imperiyasida inqirozning kuchayishi va islohotlarning boshlanishi.

XVIII-asr oxirida Turkiyadagi tizimli inqirozning kuchayishi. Fath qilingan xalqlarning milliy ozodlik harakatining boshlanishi. Yevropa tipidagi islohotlarni amalga oshirishdagi birinchi urinishlar. Yanicharlar korpusining barbod bo'lishi. Turk armiyasining qayta tashkil etilishi. Mahmud II islohotlari. Gulxona xatti-sharifi (1839) va uning turk jamiyatini isloh qilishdagi ahamiyati. Yevropa kuchlarining Turkiya ustidan vasiyligini joriy etish.

2-mavzu. XIX asrdagi rus-turk urushlari va Turkiyadagi konstitutsion harakatlar.

XIX asr boshidagi Turkiyaning xalqaro mavqei. Rossiya-Turkiya munosabatlarining keskinlashuvi. 1806-1812 yillardagi rus-turk urushi va

Ijtimoiy-siyosiy inqiroz. Turkiyadagi terrorizm va uning rahbarlari. 1973 yil prezident saylovlari paytidagi siyosiy kurash. Kipr inqirozining Turkiyadagi ichki siyosiy hayotga ta'siri. B. Ejevit hukumatining hokimiyatga kelishi (1978). Mamlakatning ichki siyosiy hayotini barqarorlashtirishga urinishlar. S. Demirel hukumati (1979) – o'nglar harakati.

12-mavzu. 1980 yildagi harbiy to'ntarish va Turkiyaning rivojlanishi.

1970-yillarning oxirida Turkiyadagi ijtimoiy-siyosiy vaziyatning keskinlashuvi. Ishchi va kasaba uyushmalari harakatining kuchayishi. Turk Kommunistik partiyasi va boshqa ishchilar tashkilotlarini qonuniylashtirish uchun kurash. So'l ekstremistik kuchlarning faollashishi. Turkiyadagi o'ng qanot va neofashistik tashkilotlar. Mamlakatda bo'layotgan inqirozning Turkiya matbuotida yoritilishi. Turkiyadagi harbiy to'ntarish. Milliy xavfsizlik kengashining bayonoti. Siyosiy partiyalarning tarqatilishi. Yangi konstitutsiya va prezidentlik saylovlarning o'tkazilishi. Turkiya parlamentiga saylovlar. T. Ozal hukumatining tuzilishi. Ekstremistik va so'l tashkilotlar harakatlariga qarshi repressiya. Turkiya hukumatining ishchilar va kasaba uyushmalariga qarshi siyosati. Etatizmdan chiqish. Milliy kapital mavqeini mustahkamlash.

13-mavzu. 1990-yillarda Turkiya. Demokratik jamiyatni shakllantirish muammolari.

Prezident S. Demirel hokimiyati. Bosh vazir Tansu Chillerning Turkiyani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish dasturi. Keng xususiyashtirish sari. G'arb investitsiyalarini jalb qilish. SSSRning parchalanishi munosabati bilan turk iqtisodiyoti uchun yangi imkoniyatlarning ochilishi. 1990-yillarning o'rtalarida Turk davlatidagi inqiroz alomatlarining kuchayib borishi. Kurd muammosining kuchayishi. Ishchilar ish tashlashlarining kuchayishi. Islomiy kuchlarning faollashishi va 1995 yildagi parlament saylovlarida "Farovonlik partiyasi" (Refah Partiyasi) g'alabasi. Hukumat inqirozi va N. Erbakan boshchiligidagi koalitsion hukumat tuzilishi. Davlat apparati faoliyatiga islomiy kayfiyatdagi kuchlarning ta'sirini kuchayishi. To'g'ri yo'l partiyasining inqirozi. T. Chillerning siyosiy maydondan chiqishi. Zamonaviy Turkiyada armiyaning mavqei va uning K. Otaturk prinsiplarini qo'llab-quvvatlashdagi imkoniyatlari. XX asr oxirida Turkiyaning ijtimoiy-siyosiy rivojlanishi.

14-mavzu. 2000 yillarda Turkiya. Mo'tadil islomchilar.

2001 yilda Fazilat partiyasi (Fazilet) taqiqlangandan so'ng, Turkiyada siyosiy Islomning ajralishi. Rejai Kutananing (an'anachilar) Baxt partiyasi va Rejep Tayyip Erdog'an boshchiligidagi Adolat va Taraqqiyot partiyasining tashkil topishi va ularning siyosiy dasturlari. 2002 yildagi parlament saylovlari va AKPning hokimiyat tepasiga kelishi. AKP bir partiyali

Saylov tizimidagi o'zgarishlar. Matbuot to'g'risidagi qonunning qabul qilinishi. XRP mavqeining zaiflashishi. Bir partiyaviy tizimning inqirozi. Demokratik partiyaning tashkil topishi (1946) va uning dasturi. Boshqa partiyalarning paydo bo'lishi. Milliy uyg'onish partiyasi. Ijtimoiy adolat partiyasi. Turkiya ishchilar partiyasi. Turkiya ishchilar va dehqonlar sotsialistik partiyasi. Ularning mamlakat ijtimoiy va siyosiy hayotidagi ahamiyati. Partiyalarning hokimiyat uchun kurashini kuchayishi. 1946 yildagi parlament saylovlari. Hukumat repressiv harakatlarining kuchayishi. XRPning VIII syezdi (1947) va uning demokratiyaga qarshi yo'nalishi. XRPning ichki siyosati natijalari.

1950 yilgi parlament saylovlari. Demokratik partiyaning hokimiyat tepasiga kelishi. Demokratik partiya hukmronligi davrida Turkiyaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Mamlakat ichki siyosiy hayotidagi reaksionizmning kuchayishi. Otaturk tamoyillariga putur etkazilishi. Progressiv va demokratik kuchlarni bostirish. Millatchilik va diniy omil. Mamlakatdagi ichki siyosiy kurash va muxolifat partiyalarining faoliyati.

10-mavzu. 1960 yildagi davlat to'ntarishidan keyin Turkiyaning ijtimoiy-siyosiy rivojlanishi.

1960 yilda Turkiyadagi davlat to'ntarishi. Armiyaning Turkiyadagi siyosiy hayotga aralashishi. Demokratik partiyaning hokimiyatdan ketishi. Milliy birlik qo'mitasini (MBQ) shakllantirish. Uning tarkibi. MBQ farmonlari. Armiya rahbariyatidagi konservativ va radikal oqimlar o'rtasidagi kurash. "Yosh ofitserlar" guruhining mag'lubiyati. 1961 yil yangi Turkiya konstitutsiyasining qabul qilinishi va uning mohiyati. 1961 yildagi parlament saylovlari. Birinchi koalitsion hukumat tuzilishi. To'ntarishning asosiy natijalari.

Turkiya siyosiy tizimidagi o'zgarishlar. Adolat partiyasi va Yangi Turkiya partiyasining tashkil topishi. Boshqa partiyalarning Turkiyadagi ijtimoiy-siyosiy rivojlanishga ta'siri. Siyosiy beqarorlikning kuchayishi. Koalitsiya hukumatining inqirozi. Yer islohoti loyihasi doirasidagi kurash. Kasaba uyushmalari harakatining kuchayishi. Turkiya ishchilar kasaba uyushmalari konfederatsiyasining faoliyati ("Turk-ish"). Kasaba uyushmalari to'g'risidagi yangi qonunning qabul qilinishi (1963). Ish tashlashlar. Turkiya ishchilar harakatidagi kommunistik va sotsialistik oqimlar. Turk davlatining siyosiy rivojlanishida ziyolilarning roli.

11-mavzu. 1970-yillarda Turkiyadagi siyosiy beqarorlikning kuchayishi.

Ko'p partiyaviy tizim inqirozi. Turkiya Prezidentiga Oliy Harbiy Kengashning memorandum (1971 yil 12 mart). S. Demirel hukumati iste'fosi. Hukumatga o'nta so'l partiya memorandum (1971 yil 1 aprel). Mamlakatda favqulodda holat joriy etilishi. Ishchilar harakatining bostirilishi, so'l tashkilotlar va nashriyotlarning mag'lubiyati.

Buxarest sulhi. 1828-1829 yillardagi rus-turk urushi Andrianopol sulhi. 1841 yil bo'g'ozlar to'g'risidagi konvensiya tuzilgandan keyin Rossiya tashqi siyosiy ahvolidan yomonlashishi. 1853-1856 yillardagi Qrim urushi. 1856 yildagi Parij tinchlik shartnomasi.

Konstitutsiyaviy harakatning paydo bo'lishi. Yangi Usmoniylar va ularning dasturi. Namiq Kamol va Ibrohim Shinasi faoliyati. Midhat poshshoning siyosiy faoliyati. Sulton Abdulazizni taxtdan ag'darilishi. Birinchi Turkiya Konstitutsiyasining e'lon qilinishi (1876). Uning turk jamiyati siyosiy faolligini kuchaytirishdagi ahamiyati.

Turkiyaning harbiy mag'lubiyatlari. 1877-1878 yillardagi rus-turk urushi. 1878 yildagi San-Stefan shartnomasi. Berlin traktati. Turkiyaning yarim mustamlakaga aylanishi.

Turkiya parlamentining tarqatilishi. Abdul-Hamid II ning reaksion rejimini kuchayishi.

3-mavzu. XX asr boshlarida Usmoniylar imperiyasi

XIX asr oxiri - XX asr boshlarida imperiyadagi ijtimoiy va siyosiy munosabatlar. Yosh turklar harakatining boshlanishi. "Birlik va taraqqiyot" jamiyatining tuzilishi va uning Turkiyadagi va xorijdagi siyosiy faoliyati. Mustaf Kamol siyosiy faoliyatining boshlanishi va "Vatan" tashkiloti. Yosh turklar inqilobi. Uning ijtimoiy asosi va siyosiy yo'nalishi. Burjua islohotlariga urinishlar. Yosh turklar tashqi siyosatidagi panturkizm konsepsiyasi.

Yevropa davlatlarining Usmoniylar imperiyasini bo'lib olish siyosati. Livianing yo'qotilishi. Yosh turklar hukumati inqirozi. Tripolitaniya urushi (1911 y.). Bolqonda milliy ozodlik harakatining ko'tarilishi. 1812-1813 yillardagi Bolqon urushi. Yosh turklar hukumatining qayta tiklanishi. 1813 yildagi London tinchlik shartnomasi. "Yosh turklar uchligi" diktaturasining o'rnatilishi - Anvar Poshho, Tal'at Poshho, Jamol poshsho. Birinchi Jahon urushi arafasida Turkiya-Germaniya munosabatlarining mustahkamlanishi. Turkiyaning 1-Jahon urushiga kirishi. Rossiya-Turkiya frontidagi operatsiyalar.

4-mavzu. Birinchi Jahon urushining Turkiya uchun oqibatlari.

Turkiyaning Birinchi Jahon urushidan chiqishi. Brest-Litovsk tinchlik bitimi va Mudros kelishuvi. Turkiya iqtisodiyoti va moliyaviy inqirozi. Turkiyaning bo'linishi sababli ittifoqchilar o'rtasidagi kurashning kuchayishi va uning hududini Antanta kuchlari tomonidan egallab olinishi. Mosul va Aleksandretaning ingliz qo'shinlari tomonidan bosib olinishi. Yunonistonning Izmirni bosib olishi. Turkiyada milliy ozodlik harakatining paydo bo'lishi (1918-1920). Kichik Osiyoda mustamlakachilikka qarshi harakatlarining paydo bo'lishi va uning harakatlantiruvchi kuchlari. Turk partizanlarining bosqinchilarga qarshi kurashi va sultonning munosabati. Turk burjuaziyasi sinfidagi anti-imperialistik kuchlarning izolyatsiya qilinishi. Vatanparvarlik

tashkilotlarini shakllantirish. Mustafa Kamol ozodlik harakatining yetakchisi va yangi davlat apparati tashkilotchisi. "Huquqlarni himoya qilish jamiyati" ning Erzurum va Sivas kongresslari. Istanbul Deputatlar Palatasining tarqatilishi va Turkiya Buyuk Millat Majlisining chaqirig'i. Milliy ozodlik harakatida xalq ommasining roli. "Yashil armiya" ning tuzilishi, uning tarkibi va mafkuraviy platformasi.

5-mavzu. Turkiya mustaqilligi uchun kurash (1920-1922).

Turkiyadagi milliy ozodlik harakatiga qarshi kurashda Antanta mamlakatlari va ittifoqchilarining vaqtinchalik yutuqlari. Istanbulning ittifoqchi kuchlar tomonidan bosib olinishi. Sevr shartnomasi Usmoniylar imperiyasining bo'linishi to'g'risidagi Versal "tinchlik tizimi" ning ajralmas qismi sifatida. Turkiyada xalq harakatining yangidan ko'tarilishi. Muntazam armiya tuzish. London konferensiyasi va uning muvaffaqiyatsizligi. Moskva konferensiyasi.

Sovet-Turkiya do'stlik shartnomasining imzolanishi (1921 yil 16 mart).

Sokariyada yunon bosqinchilari ustidan qozonilgan g'alaba (1921 yil sentyabr) mustaqillik uchun kurashda hal qiluvchi burilish nuqtasi bo'ldi. Turkiya Kommunistik partiyasining qonuniylashtirilishi va uning Kamolchilar tomonidan mag'lubiyatga uchratilishi. Yunon armiyasining turk qo'shinlari tomonidan mag'lubiyatga uchratilishi. Kichik Osiyoning Yunon bosqinchilaridan ozod qilinishi. Turkiyaning bo'linishi bo'yicha Antanta siyosatining barbod bo'lishi.

6-mavzu. Turkiya Respublikasining tashkil topishi.

Turkiya suverenitetining mustahkamlanishi. Mudan sulhi (1922). Turk burjuaziyasi boshqaruvining mustahkamlanishi. 1921 yil Konstitutsiyasining qabul qilinishi va unung eng muhim hujjatlari. Sultonlikning tugatilishi. Lozanna tinchlik konferensiyasi. Kapitulyatsiyaning tugatilishi. Turkiyaning siyosiy mustaqillikka erishishi. Turkiyaning respublika deb e'lon qilinishi (1923 yil 29 oktyabr). Xalifalikning tugatilishi. Milliy ozodlik harakatining natijalari.

7-mavzu. Turkiyaning mustaqillikni mustahkamlash uchun kurashi (1923-1933).

Turkiya Respublikasining suverenitetini mustahkamlash davridagi ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish muammolari. Izmir iqtisodiy Kongressining 1923 yildagi qarorlari. Turkiya Respublikasi Konstitutsiyasining qabul qilinishi (1924) va uning mohiyati.

Kamolchilarga qarshi oppozitsiyaning faollashuvi. Progressiv Respublika partiyasining shakllanishi. Uning respublikaga qarshi faoliyati. Ichki tuzilmadagi o'zgarishlar. Ta'lim, kundalik hayot va madaniyat sohasidagi islohotlar.

Turkiya jahon iqtisodiy inqirozi davrida (1929-1933). Jahon iqtisodiy

inqirozining Turkiyadagi ichki iqtisodiy va siyosiy vaziyatga ta'siri. Turkiya hukumatining xalqaro maydondagi mavqeini mustahkamlash uchun ijtimoiy-iqtisodiy faoliyati. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini himoya qilish to'g'risidagi qonun. Bojxona islohoti. Qishloq xo'jaligi kooperativlari va yer solig'i to'g'risidagi qonun. Turkiya valyutasini himoya qilish to'g'risidagi qonun.

Respublika Xalq partiyasining yangi dasturini qabul qilish (1931), M.K. Otaturkning oltita prinsipi. Xorijiy kapital mavqeining pasayishi. Yangi Usmonli qarz shartnomasi (1933). Xorijiy korxonalar va banklarni milliyalashtirish. Ma'muriy islohotlar. Turkiyada ikki partiyali tizimni yaratishga urinish. Liberal respublikachilar partiyasining tashkil topishi. Uning dasturi. Ishchilarning siyosiy faolligini kuchaytirish. Mehnat to'g'risidagi qonun hujjatlarini qabul qilish uchun kurash.

8-mavzu. Turkiya 1933-1945 yillarda.

Ikkinchi Jahon urushi arafasida Turkiyadagi ichki siyosiy inqiroz. Mamlakat iqtisodiy rivojlanishining birinchi besh yillik rejasini qabul qilish (1934). Turkiya hukumatining agrar siyosati. Qishloqda kapitalizmning rivojlanishi. Davlat sektorini kuchaytirish. Ikkinchi besh yillik rejani qabul qilish atrofidagi siyosiy kurash. Xalq respublika partiyasining IV qurultoyi (1935). Partiyaning yangi dasturini qabul qilish. Turkiya Konstitutsiyasiga kiritilgan o'zgarishlar. Turkiya siyosiy hayotida millatchilikning kuchayishi. "Turar-joy to'g'risida" (1934), "Turkiya va chet el fuqarolarining harakati to'g'risida" (1938), "Familiyalar to'g'risida"gi (1934) qonunlar. Mayda millatlar kurashining kuchayishi. Ishchilar harakatining ko'tarilishi. Mehnat to'g'risidagi qonun (1936) va Jamiyatlar to'g'risidagi qonunning (1938) qabul qilinishi. M. Kamol Otaturkning o'limi. Turkiya hukumati siyosatidagi o'nglar tendensiyasining kuchayishi.

Ikkinchi jahon urushi boshlanganidan keyingi Turkiya hukumatining harbiy-siyosiy choralari. Turkiya armiyasini kuchaytirish. Siyosiy va iqtisodiy kuchlarning davlat qo'lida to'planishi. "Milliy himoya to'g'risida"gi qonun (1940). "Mamlakatning barcha sanoat korxonalarini nazorat qilish to'g'risida"gi farmon (1943). Turkiyaning harbiy tayyorgarligini kuchaytirish. Fashistlar Germaniyasi bilan do'stlik va hujum qilmaslik paktining imzolanishi (1942). Gitler Germaniyasining SSSRga hujumi va Turkiyaning betarafligini e'lon qilishi. Germaniyaning Turkiyadagi mavqeini mustahkamlash. Turkiya hukumatining SSSR bilan urushga tayyorgarlik ko'rish choralari. Panturkizm va boshqa reaksiya tashkilotlarning faolligi. 1945 yilda Turkiyaning Germaniya va Yaponiyaga qarshi urush e'lon qilishi. Ikkinchi jahon urushining Turkiya uchun oqibatlari.

9-mavzu. Turkiya ikkinchi jahon urushidan keying yillarda (1945-1960 yy.).

Ikkinchi Jahon urushidan keyin Turkiyaning iqtisodiy ahvolidagi yomonlashuvi. Urushdan keyin Turkiyadagi islohotlar. Agrar islohotlar.